

Vergeten Harlingers, de familie Holsderber

Door Jeanine Otten

De schutspatroon van Harlingen, aartsengel Michaël die de draak verslaat met een speer in zijn ene hand en het stadswapen van Harlingen in zijn andere hand, is op allerlei manieren uitgebeeld. We zien hem als reliëf in de Kleine Sluis tussen Rozengracht en Zuiderhaven, op de stadsplattegrond van Jacob Lous uit 1610, en als reliëf uit 1669, verplaatst van de in 1898 afgebroken Westerkerk naar de Raadhuistoren. Indrukwekkend is de grote verguld houten Michaël boven in de voorgevel van het stadhuis van Harlingen, in 1730 vervaardigd door Gerbrandus van der Haven. Maar achter een klein beeldje kan ook een heel verhaal schuilen. Het gaat om een Sint Michaël van Wiebe Hendriks Holsderber uit 1861. De familienaam Holsderber is specifiek voor Harlingen, dat wil zeggen dat deze nergens anders in Nederland voorkomt. De familienaam Holsderber is in de 20ste eeuw uitgestorven in Nederland.

In 1861 sneed de Harlinger kastmaker Wiebe Hendriks Holsderber op charmant primitieve wijze uit hout een kleine aartsengel Michael die de draak verslaat. Op het 'grondje' onder de voeten van de schutspatroon van Harlingen kerfde hij de letters SPQH (Senatus Populusque Harlingensis = de senaat en het volk van Harlingen). Aan de onderkant ter weerszijden van het gat, signeerde en dateerde Wiebe Holsderber zijn werkstukje: "W HOLSDERBER / HARLINGEN 1861".

Het goudkleurig geverfde houtsnijwerkje is ongeveer 20 centimeter hoog. In de loop van de tijd zijn van Michaël's rechtervleugel twee stukken afgebroken en zijn rechterhand, waarmee hij de speer vasthoudt, ontbreekt. Aan de onderkant van het beeldje zit een schroefgat. Kennelijk was het de bedoeling dat Michaël ergens opgeschroefd moest worden, bijvoorbeeld op een vaandel. In het verleden is het beeldje een tijd in een vitrine in de Opleidingsschool Korps Rijkspolitie aan de Koningin Julianastraat in Harlingen te zien geweest, maar tegenwoordig leidt het een stil bestaan in het museumdepot van het Hannemahuis.

Holsderber en Holsderver in Harlingen

De familienaam Holsderber komt in Harlingen vanaf het begin van de 19de eeuw voor, als Hendrik Johannes Holsderber, in 1772 geboren in Wezel (Duitsland), op 28 november 1809 in Harlingen met Jetske Klases Dreyer trouwt. Zij krijgen tussen 1809 en 1825 acht kinderen, waaronder onze kastmaker en houtsnijder Wiebe Hendriks Holsderber. Wiebe werd in Harlingen geboren op 10 juni 1822. Vader Hendrik Johannes Holsderber was pakhuisknecht en overleed te Harlingen op 17 november 1826. Door een foutje bij de Harlinger Burgerlijke Stand zijn enkele kinderen van Hendrik Johannes Holsderber per ongeluk in de Geboorte- en Overlijdensregisters ingeschreven als 'Holsderver'. In de 20ste eeuw is de familienaam Holsderber in Nederland uitgestorven, maar nakomelingen van Wiebes broer Ulbe Holsderver komen nog in Noord-Holland voor.

Kastmaker Wiebe Hendriks Holsderber (1822-na 1890)

Wiebe Hendriks Holsderber werd schrijnwerker (kastmaker) en kwam als 20-jarige in 1842 in dienst bij de Harlinger kastmaker Roelof Snoek en diens echtgenote Hendrikje Tangerman. In 1848 trouwde hij te Harlingen met Jouwkje van der Mey. Er werden vier kinderen uit dit huwelijk geboren, waarvan de laatste drie al vóór hun tiende verjaardag stierven. Hun oudste dochter Jetske Wiebes Holsderber (1849) zou als enige de volwassen leeftijd bereiken en als dienstbode naar Amsterdam vertrekken. Echtgenote Jouwkje overleed in 1857 en liet haar man Wiebe met drie kleine kinderen achter. Maar al snel vond hij een nieuwe vrouw. Zes maanden na de dood van Jouwkje trouwde hij op 31 december 1857 te Harlingen met Anna Maria Munsterman uit Leeuwarden.

Uit het huwelijk met Anna Maria Munsterman werden nog twee kinderen geboren: dochter Sophia Magdalena Holsderber in 1859 en zoon Hendrik Wiebes Holsderber in 1861 in wijk B-169 (=Scheerstraat 3), hetzelfde jaar waarin Wiebe Holsderber het verguld houten beeldje van Michaël met de draak maakte. Scheerstraat 3 was een winkel annex woonhuis.

In 1881 nam Wiebe Hendriks Holsderber, al tientallen jaren in dienst bij kastenmaker Roelof Snoek - en na diens dood in 1871 bij Snoeks weduwe, Hendrikje Tangerman - de meubelmakerszaak van Snoek-Tangerman over. Weduwe Snoek-Tangerman zette in maart 1881 een advertentie in de Leeuwarder Courant, waarin zij aangaf de zaak over te doen op hun knecht Wiebe Holsderber. Uit een verkoopadvertentie uit januari 1885 blijkt dat Wiebe Holsderber de winkel annex woonhuis op Scheerstraat 3 voor 143 gulden per jaar huurde. Dit winkelwoonhuis werd in januari 1885 verkocht, samen met de naastliggende koperslagerij en het winkelhuis van de weduwe W. Hilarius in de Hoogstraat. Was de verkoop van zijn winkelwoonhuis het begin van het einde? Vier jaar later, in 1889, overleed Wiebes tweede echtgenote Anna Maria Munsterman op 70-jarige leeftijd. Wiebe Holsderber stond er alleen voor en de zaken gingen niet best. In 1890 kwam het tot een faillissement en werden alle meubelen, huisraad en timmerhout verkocht door een deurwaarder. De 68-jarige Wiebe Hendriks Holsderber verhuisde met zijn jongste dochter Sophia Magdalena in september 1890 van Harlingen naar Amsterdam. Daar woonde al zijn oudste dochter Jetske die in 1872 was getrouwd met een sjouwerman uit Kampen. Zijn zoon Hendrik Wiebes Holsderber met diens vrouw Aafke Nieuwenhuis en vier kinderen waren kort daarvoor in augustus 1890 van Harlingen naar Amsterdam verhuisd. Vanaf oktober 1890 komen er géén Holsderbers meer in Harlingen voor, en in de loop van de 20ste eeuw is de naam in Nederland uitgestorven.

De advertentie van het Boelgoed van Wiebe Holsderber in de Leeuwarder Courant op 6 september 1890 geeft een mooi inkijkje van wat er allemaal in zijn winkel-woonhuis op Scheerstraat 3 in Harlingen was opgeslagen:

“Differente, zeer soliede MEUBELEN en HUISGERADEN, als: mahoniehouten linnenkast, dito penantkastje, eikenhouten secretaire, dito kastje, stoelen met open rieten zittingen, kinderstoelen, eikenhouten linnenkasten, dito tafeltjes, kolommen van tafels, tapkast, pianokrukje, spiegels met zwarte en vergulde lijsten, plaatstoof, voetbankjes, nachtkastjes, tapijt, kachels, verschillende sloten met sleutels, gordijnen, theestoven, boekenhangers, pijpstanders, fleschbakjes, stoven, tabouretjes, schilderijen, staartstukklok, rieten stoelen, lessenaar, statenbijbel met platen, schoorsteen-ornamenten, theeservies, steen-, glas- en kopergoed, koffiekannen, tinnen trekpotten, borden, vazen, gordijnen, overgordijnen, enzoovoort. Verder eenige verschillende HOUTWAREN, als: mahonie-, eiken- en boekehout van onderscheidene dikten en lengten, benevens stukken zeelt, spiegel- en stoklijsten, Amerikaansch leerdoek, tafelswilk, schroeven, schroefringen, schroefnagels, rood en zwart trijp en hetgeen meer ter verkoop zal worden aangeboden.”

Illustraties:

Foto's van het verguld houten beeldje van Michaël die de draak verslaat, collectie Gemeentemuseum het Hannemahuis (Harlingen), invnr 626.

Laatste wijziging: 11-17-2013